

ДЕЯКІ РЕЗУЛЬТАТИ СПОСТЕРЕЖЕНЬ ЗА ФЕНОЛОГІЄЮ SATYRINAE (NYMPHALIDAE, LEPIDOPTERA, INSECTA) В УРОЧИЩІ «ЕЛЬМИ» (ГІРСЬКИЙ МАСИВ ГОРГАНИ)

Проведено дослідження фенології Satyrinae (Nymphalidae, Lepidoptera, Insecta) в умовах урочища «Ельми» (гірський масив Горгани) протягом 2000-2007 рр. Відмічено лет 10 видів Satyrinae, що був приурочений до окремих періодів весняно-літнього сезону.

Ключові слова: Satyrinae, Nymphalidae, Lepidoptera, Insecta, фенологія.

Вступ

Фенологія денних метеликів, в тому числі фенологія Satyrinae (Nymphalidae, Lepidoptera, Insecta) досить добре вивчена. Досить розрізнені дані про фенологію Satyrinae наводяться у авторів, що досліджували фауну булавовусих метеликів Карпат [3 – 16]. Але в різних монтанних екосистемах феноцикли багатьох видів лускокрилих зміщені і загалом фенологія лускокрилих на різних висотах і в різних монтанних локалітетах має свою специфіку і потребує дослідження. Крім того, за останні 10-20 років відбулись значні флуктуації клімату пов'язані з глобальним антропогенним впливом, що накладає свій відбиток на феноцикли Satyrinae, що теж потребує досліджень. Загалом утворення і зміни феноциклів Satyrinae як і інших лускокрилих в монтанних екосистемах мають поліфакторну природу і залежать не тільки від температурного режиму чи фотоперіодизму певного локалітету [1, 2].

Матеріали і методи

Відлов комах здійснювали протягом весняно-літнього сезону з травня по серпень включно у 2000-2007 рр. В урочищі «Ельми» (гірський масив Горгани, долина р. Зубрівки, 800 м н.р.м.) на прирічкових сінокошопасовищних луках. Використані виключно власні збори авторів і результати власних спостережень. Видові назви та класифікація подаються згідно [4].

Результати і обговорення

В результаті проведених досліджень в урочищі «Ельми» виявлено 10 видів Satyrinae, які є типовими для фауни Українських Карпат і вказуються багатьма авторами для фауни Прикарпаття. З десяти виявлених видів тільки у двох простежувався лет протягом всього періоду спостережень (з травня по серпень включно), інші види були відмічені тільки в певний період сезону (табл. 1).

Таблиця 1. Періоди лету різних видів Satyrinae виявлених в урочищі «Ельми». Результати виключно власних спостережень.

№	Вид	Виявлений час лету (місяці)							
		V		VI		VII		VIII	
		1	2	1	2	1	2	1	2
1	<i>Pararge aegeria</i> (Linnaeus, 1758)	-	+	-	-	-	-	-	-
2	<i>Lasiommata maera</i> (Linnaeus, 1758)	+	+	+	+	-	-	-	-
3	<i>Coenonympha glycerion</i> (Borkhausen, 1788)	-	-	-	+	+	+	+	-
4	<i>Coenonympha pamphilus</i> (Linnaeus, 1758)	-	-	+	+	+	+	-	-
5	<i>Maliola jurtina</i> (Linnaeus, 1758)	+	+	+	+	+	+	+	+
6	<i>Aphantopus hyperantus</i> (Linnaeus, 1758)	-	-	+	+	-	-	-	-
7	<i>Erebia ligea</i> (Linnaeus, 1758)	-	-	-	+	+	+	-	-
8	<i>Erebia aethiops</i> (Linnaeus, 1758)	-	-	-	-	+	-	-	-
9	<i>Erebia medusa</i> ([Denis&Schifferrmüller], 1775)	-	+	-	-	-	-	-	-
10	<i>Melanargia galathea</i> (Linnaeus, 1758)	-	+	+	+	+	+	+	+

Примітка: 1,2 – перша і друга половина кожного місяця відповідно.

Була відмічена різна частота зустрічі виявлених видів в різні періоди сезону, що в потребує подальших досліджень.

Література

1. Данилевський А. С. Фотоперіодизм и сезонное развитие насекомых. – Л.: Наука, 1961. – 350 с.
2. Добровольский Б. В. Фенология насекомых. – М.: Наука, 1969. – 360 с.
3. Куліковський Л. До фауни лускорильців України // Збірник праць Зоологічного музею. – 1926. - № 1. – с. 65 – 94.

4. Некрутенко Ю., Чиколовец В. Денні метелики України. – К.: Видавництво Раєвського, 2005. – 232 с.
5. Плющ И. Г. Новые сведения о редких и малоизвестных видах булавоусых чешуекрылых (Lepidoptera, Rapalocera) фауны УССР // Экология и таксономия насекомых Украины. – 1989. – В.3. – с. 90 – 97.
6. Попов С. Г. Некоторые итоги и перспективы изучения булавоусых чешуекрылых (Lepidoptera, Rapalocera) Украинских Карпат // Научно-практическая конференция молодых ученых. Тезисы докладов. – 1988. – Великая Бакта. – с. 40-41.
7. Попов С. Г., Плющ И. Г. Булавоусые чешуекрылые (Lepidoptera, Rapalocera) Западной Украины. – Ужгород: М-студия, 2004. – 577 с.
8. Brunicki J. Spi motyli zebranych w powiecie Stryjskim // Sprawozd. Kom. Fizyogr. Akad. Umiej. – Krakow, 1908-1913. – N 42. – P. 1-36; N 44. – P.3-31; N 45. – P. 66-98; N 46. – P. 1-40; N 47. – P. 52 – 90.
9. Garbowski T. Material zu einer Lepidopterenfauna Galiziens nebst systematischen und biologischen Beiträgen // Sitz.-Ber. Akad. Wiss. Wien. – 1892. - N 101. – P. 869 – 1004.
10. Hormuzaki C. Lepidopterologische Beobachtungen in der Bukowina // Ent. Nachr. – 1892. – N18. – P. 305-321.
11. Klemensiewicz S. Beiträge zur Lepidopterenfauna Galiziens // Verh. Zool.-bot. Ges. Wien. – 1894. – N44. – P. 167 – 190.
12. Łomnicki M. Sprawozdanie z wycieczki zoologicznej odbytej na Podolu w r. 1876 pomiędzy Seretem, Zbruczem a Dniestrem // Sprawozd. Kom. Fizyogr. Akad. Umiej. – Krakow, 1877. – N 11(2). – P. 128 – 151.
13. Nowicki M. S. Motyle Galicyi. – Lwow: Drukarnia Inst. Staurop. – 1865. – 285 p.
14. Sheljuzhko L. Einige neue palarktische Lepidopteren-Formen // Mitt. Munch. Ent. Ges. – 1929. – N29. – P. 351 – 354.
15. Stöckl A. Motyle (Lepidoptera) rzadsze I nowe, zebrane w latach 1922 do 1925 w okolicach Lwowa, Janowa, Worochty // Polskie Pismo ent. – 1928. - N7. – P. 1 – 75.
16. Werchratski J. Motylie wieksze Stanislawowa i okolicy // Sprawozd. Kom. Fizyogr. Akad. Umiej. – Krakow, 1893. – N 38. – P. 167 – 266.

This is a result of research of phenology Satyrinae (Nymphalidae, Lepidoptera, Insecta) in local reservation "Elmy" (Gorgany mountain) in 2000-2007. 10 species was display in different periods of sprinter and summer.

Key words: Satyrinae, Nymphalidae, Lepidoptera, Insecta, phenology.

Андрій Ковальчук, Наталія Ковальчук, Володимир Пляшечник, Ірина Січко

ПРО ЗНАХОДЖЕННЯ ПРЕДСТАВНИКА РОДУ NOTHOCRICONEMA DEGRISSE & LOOF, 1965 (NEMATODA, TYLENCHIDA) У СКЛАДІ ГІДРОФАУНИ ГІРСЬКОГО ДЖЕРЕЛА

В псаммоні гірського джерела виявлено екоформу кільчастої ектопаразитичної стилетної нематоди з роду *Nothocriconema*. Аналізуються її морфостатистичні параметри у порівнянні з можливою близькістю до *N. annuliferum*.

Ключові слова: *Nothocriconema*, фауна.

Вступ

Фітонематоди – чи не єдина група нематод, котрі можуть вважатися відносно добре вивченими в умовах Українських Карпат (Козловський, 2006). Стилетні ектопаразитичні фітонематоди родини *Criconematidae* – своєрідна група нематод з виражено кільчастою будовою кутикули. Її представники зазвичай асоціюються з вологими ґрунтовими біотопами (напр., сфагнові мохи) і лише зрідка зустрічаються у складі вільноживучих угруповань. Зокрема, в монографічному зведенні В. Г. Гагарина (1981), присвяченому прісноводним нематодам європейської частини колишнього СРСР цієї родини узагалі немає. Саме тому знахідка представників вказаної родини у гірському джерелі басейну р. Уж (с. Кам'яниця, Ужгородського району Закарпаття) заслуговує на увагу.